

ALBINA CARPATILOR

Apare 1 colă și jumătate pe săptămână. ABONAMENTUL pentru Austro-Ungaria: pe an 8 fl., pe 6 luni 4 fl. 40 cr., pe 3 luni 2 fl. 40 cr.; pentru România: pe an 20 lei, pe 6 luni 11 lei, pe 3 luni 6 lei. — Un număr 20 cr. sau 45 bani. — Un volum à 6 colțe 70 cr. sau lei 1.70. — La 10 exemplare 1 rabat. Abonamentele se fac la editorul Visarion Roman în Sibiu, la colecțanți, la oficiile postale și la toate librăriile.

O dușmăniă cu bun sfârșit.

Novelă istorică.

(Continuare.)

Nevasta Băleanului, cum auzi din gura soțului său neașteptata veste despre pribegirea casei lui Șerban-vodă, începu să se vaite în gura mare, zicând:

„Grigore, fiul meu, lumina mea, grija inimei mele, ce te-ai făcut? Ce se va alege de tine prin străinătate, o draguțul mamei?..“

Spăriată mama asculta, fără să cârtescă, toate muștrările ce-i făcea bărbatul. Ea se scia vinovată și flacărilor căinței încinsă tot sufletul ei. În gândul ei își făcea însași cele mai amare muștrări pentru stăruințele, prin care a înduplecat pe Ivașcu să-și dea copilul la Șerban Cantacuzin.

„Nu trebuia s'ascult eu de tine, nevastă, nici de vărul tău Constantin; era cu mult mai bine să mă fiu ținut de ceea ce sciam eu și să fiu lucrat numai de capul meu“ — zicea Ivașcu muncit de griji.

„Lasă cele ce-au fost“ — răspundea nevasta — „și gândește-te la modrul, cum am putea să căpătăm érași pe fiul nostru.“

„Lesne-ar fi de a-l căpăta, decât Șerban ar vrea să ni-l dea numai așa cu una cu două“ — adause Băleanul zimbând cu amar.

„Ascultă-mă, Ivașcule, să pornim numai de cât pe un om c'un răvaș la Rusciuc. Să cerem dela Șerban, ca să lase pe Grigore să se întorcă la părinți, de ore-ce părinții nu pot răbda să-l scie prin țeri străine. Șerban va trebui să dea drumul băiatului, că-cî nu are nici o putere a reținea la sine cu sila pe copiii altora.“

La acestea răspunse Băleanul:

„O, nevastă, nevastă, scurtă îți mai e judecata! În deșert vom trimite la Rusciuc măcar și o sută de ómeni cu o sută de răvașe, că-cî Șerban nu va băga de loc în samă cererile noastre. El are scopuri, pe care tu nu le înțelegi.“

„Fiă cum va fi, eu staș pe lângă ceea ce am ăis. Du-te, bărbate, de scrie un răvaș cătră Șerban, érá eu voiș alege pe unul dintre argați, ca să plece încă astă-sérá spre Rusciuc.“

Ivașcu nu se împotrivi, ci s'apucă să scrie răvașul; el încă socotia, că nu va fi de prisos a face o încercare, deși nu avea nici o speranță în isbitura ei.

Un vechiu argat credincios din curtea lui Ivașcu se pregăti de drum. Era pe la apusul sórelui. Primind răvașul stăpânului său, argatul încălecă și se duse.

Ivașcu neavând nici o speranță de-a rămănea în țéră, până să-i vină răspunsul din Rusciuc, puse în lucrare cele acordate cu Stoica paharnicul. El trămitea ómeni cu scrisori pe la toți boerii, pe cari scia bine, că n'au putut Cantacuzinescii să-i tragă în partea lor. În toate ăilele venia la dănsul câte un prieten său doui, ca să se înțelégă, ce vor face, decât se va schimba Domnia. Alții se duceau în Bucuresci la Stoica cu acelaș scop.

Pe când se întâmplău acestea, se rentorse și argatul dela Rusciuc. Pieptul Ivașcului și-al nevetei sale bătea cu nerăbdare. Ei chiămară pe argat în casă și-l întrebă despre răspunsul lui Șerban și despre aflarea fiului lor. Étă cum răspunse argatul:

„Sosind în Ruciuc pedestru, — că-cî calul l'am lăsat dincóce de Dunăre la un han, — am întreat pe unii și pe alții să-mi spună, în ce casă locuesc boerii pribegii. Un turc bėtrân m'a dus chiar la casa lui Șerban. Pórtă era păzită de ómeni de-ai boerului. Spunend eu cine sunt și dela cine viú, unul dintre ómenii dela pórtă mă luă cu sine și mă duse drept la boerul. I-am arėtat răvașul, pe care l'a cetit tot dănd din umeri și clătinând cu capul. Punend apoi răvașul la o parte, Șerban ăise cătră mine: Întorcend-te la stăpânul tău, spune-i, că prietenul

său Șerban Cantacuzin i-se închină cu sănătate. În cât s'atinge de Grigore, boerul să nu aibă nici o grijă, că-cî la bune mâni se află; să fiă boerul cu răbdare: când mă voi întorče eu în țără, atunci voi aduce și pe fiul său. Așa să spuni stăpânului tău“

„Și la acestea tu n'ai mai răspuns nimic?“ întrebă Ivașcu necăjit de purtarea lui Șerban.

„După ce mi-a spus cele ce v'am spus și eu“ — continuă argatul — „eu m'am rugat de boer, să-nu dea voia să ved pe coconașul Grigore, ca să pot spune stăpânilor mei, cum se află. Boerul mi-a răspuns așa: voi să chîem pe Grigore de față, dar trebuie să vorbesci cu dînsul după cum te învăț eu, că-cî altfel nu va fi bine de tine“

„Și cum te-a învățat să vorbesci?“ — întrebă nevasta Ivașcului oftând din adîncul inimei.

„Ecă așa“ — disc argatul — „ecă cu vorbele acestea: Spune lui Grigore, că părinții te-au trimis să vezi, decă e sănătos, și că dînsii sunt deplin sănătoși; spune-î, că tatăl său e mulțumit sciindu-l pribeg c'un boer ca Șerban Cantacuzin, și că-l îndemna a suferi cu bărbăția neplăcerile înstrăinării până va suna ora rentorcerei în țără. După ce m'a dăscălit astfel mi se mai laudă odată cu rău, de voi cuteza să grăesc altmintrelea, apoi chîemă, pe coconașul de față“

„Cum era Grigore, cum se arăta?“ — întrebă nerăbdătorii părinți.

„Cum să fiă?“ — răspuse argatul — „era ca tot deuna. Se arăta vesel și bine trăit, fără supărări, cu inima la loc. El cum mă vedu, mă întrebă de d-vostră, decă sunteți sănătoși. I-am răspuns, că v'am lăsat în deplină sănătate; i-am spus apoi și cele-lalte vorbe așa, cum mă învățase boerul și dînsul le-a primit cu multă plăcere. La despărțire mi-a disc coconașul să vă spun, că vă sărută mâinile și vă rogă, ca de loc să nu fiți îngrijați pentru dînsul.“ —

Acesta era tot răspunsul argatului. După ce eși argatul din casă, nevasta Ivașcului, vedîndu-se înșelată în speranțele ei, începu să blasteme pe Șerban în gura mare și să se bocescă după Grigore ca după un mort.

Ivașcu gemea și tăcea ca unul, care n'avea nici o speranță de-a revedea în curînd pe iubitul său fiu; dar tăcerea lui era împreunată c'un dor fierbinte, pe care nenorocitul boer nu-l descoperia nimenui. Acest dor ascuns rodea în inima Băleanului, întogmai precum vermele rode la rădăcina unei plante, până storce toate sucurile de viață dintr'însa. Alt părinte în starea acesta nu s'ar fi putut decide, cum s'a decis Ivașcu, de-a pribegi din țără, fără ca mai întâiu să se vadă în posesiunea fiului său.

Dară Băleanul era unul din acei patrioți severi, cari pun țera și aședămintele ei mai pe sus de familiă și de ori-ce alte interese personale. Era un partisan al trecutului, nu-î plăcea să vadă în scaunul Domniei decăt principii pămîntenii, nu putea suferi năvălirea Grecilor în Țera romănescă, se uita cu ochi răi la toți acei venetici, cari, prin favoarea unor Domni, ajungeau la boerii mari în țără. Va să dică, Ivașcu era Român neos și verde, care ținea la obiceiurile pămîntului, cum diceau cei bătrâni, și avea durere de țera sa. Asemenea lui nu se mai găsia pe atunci în totă boeria, decăt singur Stoica paharnicul.

Êta pentru ce acești doi boeri erau priviți ca nisce capi de toți cei de-o părere și de-un simțemînt cu dînsii.

Trecuseră deja mai multe săptămâni dela pribegirea Cantacuzinescilor, fără ca țera să fi aflat ceva despre cele ce se petreceau în Constantinople în privința Domniei. Întru'n târziu începeau a se răspîndi tot felul de faime false, care țineau spiritele într'o continuă agitațiune. Adevărul numai atunci s'a putut afla, când lui Duca-vodă îi veni scire dela Pórtă, că este mutat la Domnia din Moldova, de ore-ce pentru tronul Țerei romănesci Sultanul denumise pe Șerban Cantacuzin, pe care l'au cerut boerii. Togmai pe când vestea acesta se lăția dela o margine a țerei la ceealaltă, togmai pe atunci plecă și Șerban din Rusciuc la Constantinople, că să primescă caftanul dela Marele Vizir și să sărute pótele hainei Sultanului.

Acum sosise decî și pentru boerii nemulțumiți momentul de-a păși pe față împotriva noului Domn. Cei mai mulți se într'uniră într'o séră la Ivașcu la moșia, unde ținură sfat mai peste totă nóptea, fiind de față și Stoica paharnicul. După sfătuirii îndelungate boerii hotărîră de-a pribegi cât se póte mai în grabă și a nu aștepta plecarea lui Duca-vodă. Stoica se înțelesese cu Domnul, ca să aibă sub paza lui pe boerii pribegi, după ce va lua Domnia Moldovei. Acestă împrejurare făcu decî, ca cei mai mulți să se decidă a pribegi în Moldova, cu atât mai vîrtos, că-cî nu se mai puteau îndoi despre protecțiunea din partea lui Duca-vodă, care devenise acum dușman neîmpăcat al Cantacuzinescilor. Boerii întruniți, când era despre ziua, se îmbrățișară și se sărutară în semn de credință și de ținere la olaltă, apoi fiă-care se îndreptă cătră casă.

La o săptămână, după această întrunire, Ivașcu Băleanul se pregătia de ducă, nu afară la moșia, ci în Bucuresci. Nevestei sale nu-î prea venia la socotelă pribegirea, că-cî nu se îndura de Grigore, să se înstrăineze cu totul de el. Dar de astă-dată ea nu mai putu birui cu Ivașcu, ci a trebuit să lase după dînsul. Ivașcu însuși ar fi lăsat-o să remănă pentru cât-va timp în Bucuresci, spre a aștepta sosirea lui Grigore dela Rusciuc, decă ceialaltii copii mai mici n'ar fi avut neapărată trebuință de îngrijirea ei.

Când era cătră séră și când pregătirile de călătorie erau aprópe terminate, Ivașcu trimise de chîemă la sine pe căpitanul Constantin Filipescu, care a și venit fără întârziere.

„Bine v'am găsit sănătoși“ — disc Filipescu intrînd și stringînd mîna lui Ivașcu și-a nevastei sale.

„Bine-ai venit la noi, căpitane“ — răspuse Băleanul c'un glas mîhnit.

Filipescu uitându-se mai bine la vîrul și la verișóra sa atât i-se părură de necăjiți, încat nu se mai putea mira de ei. El disc cătră dînsii:

„Ce minune de vă ved așa necăjiți, cum nici odată nu v'am mai vedut? Ați avut vre-o nenorocire la moșia seú ce alta póte fi?“

„Suntem necăjiți, căpitane“ — răspuse Ivașcu — fiindcă suntem gata să plecăm în pribegie și trebuie să plecăm lipsiți de ceea ce ne era mai drag și mai scump în lume, adecă lipsiți de fiul nostru Grigore. Ne ducem,

să ne înstrăinăm, că-cî în țera acesta n'a mai rămas loc pentru boerii de țără."

Constantin Filipescul părea încremenit la auzul acestor cuvinte. El se luptă câte-va momente, spre a se reculege, apoi dișe cătră Ivașcu:

„Mare minune, Ivașcule! Boerimea se bucură de Domn nou, bun și înțelept, ără d-ta pribegesci din țără. Cum, nu esci mulțamit cu Șerban, pe care cei mai de frunte boeri l'au cerut Domn dela Pórtă? Eū unul așa cred, că altul mai nimerit nu se putea găsi pentru țera noastră, decât acesta."

„V'au orbit Cantacuzinescii, căpitane" — adause Ivașcu arătând părerea de rău — „s'au orbit și v'au încurcat în mrēja păcatului prin apucăturile lor grecesci. O, voi, părtinitorii lor, nu sciți ce faceți bucurându-vă atât de mult de numirea noului Domn. Veți vedea mai târziu, cum v'au purtat Țarigrădenii cu amăgirea, și după ce veți vedea, vă veți căi, dar căința voastră deșertă va fi. Așa să mă credi!"

„Nu merge așa departe cu aspra-ți judecată, vere" — întrerupse căpitanul — „că-cî eū cunosc pe Șerban mai bine, decât d-ta, și am încredințarea, că țera se va simți fericită sub Domnia lui. Trageți deci sama, Ivașcule, și nu mai âmbra pribegind, ci remâni aici cu noi, că Șerban-vodă te va înălța la mari boerii."

„Eū să remân în țără sub un Domn venetic? Ferit'a Dumneđeu! Nu voiū să stric tatălui meu repausul mormântului, uitând sfaturile și nesocotind învățăturile, ce mi le-a dat, până era în vieță. Rămâneți voi în țără, voi cei orbiți și amăgiți de străini, eū mă duc în pribegia cu prietenii mei, cari sunt la una cu mine. — Dar să măi vorbim și despre altele, căpitane . . ."

„Voia la d-ta, vere, începe vorba!" — adause Filipescul, care nu putea nici decum să se dumerescă față de hotărîrea nestrămutată a Băleanului.

Ivașcu urmă astfel c'un ton mai stempărat și mai familiar:

„Vere Constantin, lesne poți înțelege, că nu putem duce cu noi tóte lucrurile, câte le avem în casele acestea. Te rog deci, ca să primesci casele în grija d-tale; la plecare îți voiū da și cheile. Asemenea vei face bine, să cauți de moșia mea, ca cum ar fi a d-tale și din venit mie să-mi trămiți în Moldova o jumătate, ără cealaltă jumătate s'o opresci d-ta, atât din bucate, cât și din vinuri și din stupi, să-ți fiă pentru ostenelă."

„Bucuros voiū împlini tóte acestea, că-cî suntem rudeni și sângele apă nu se face. Puteți fi fără nici o grijă, până mă veți sci cu țile. Nu vă voiū părăsi la nevoia, deși nu încuviințez fapta, la care v'ati hotărît."

„Și mai presus de tóte" — întrerupse Ivașcu apucând pe Filipescul de mână — „mai presus de tóte, vere Constantine, îți las în grijă pe fiul meu Grigore. D-ta

ne-ai îndemnat, să-l dăm la Șerban și acum ătă în ce încurcătură am ajuns! Decă într'adevăr noul Domn ți-a fost prieten așa de bun, precum cređi, decă într'adevăr el va fi bun și înțelept, după cum ai încredințarea, apoi lesne vei putea să scoți pe fiul meu dela curtea lui și să-l trămiți la mine în Moldova. ără decă acesta nu-ți va fi cu putință, atunci cel puțin stăruiesce pe lângă noul Domn, de care te bucuri atât de mult, ca să nu-și răsbune asupra nevinovatului meu fiu pentru pribegirea mea. Acestea ți-le pun la inimă, căpitane, și te rog, ca precum m'ai îndemnat să dau copilul, unde l'am dat, așa și acum să-mi ajuți din tóte puterile, ca să-l capăt ărăși înapoi"

„Tóte le voiū face" — adause Filipescul — „întru tóte mă voiū sili să te mulțamesc. Dar cum de nu vă gândiți d-vóstră, că togmai acum copilul ar fi trebuit lăsat, unde este, adecă la curtea domnescă? Decă d-ta, Ivașcule, nu te-ai fi pripit cu pribegirea, peste două trei ani te-ai fi putut lăuda, că esci cel mai norocit tată din lume."

La acestea răspuse Ivașcu:

„Puteam fi cel mai norocit tată din lume, decă păcatele nu m'ar fi împins, ca să-mi dau copilul din casă; dar așa sunt un tată fóte nenorocit și te încredințez, căpitane, că de nu voiū revedea pe fiul meu peste puțin, eū din om, ce sunt, voiū ajunge neom. Așa dară să nu ți-se pară lucru cu glumă, ci să cauți în tot chipul a smulge pe Grigore din mâinile lui Șerban."

Înserase bine și ora plecării sosise. Constantin Filipescul observă, că Ivașcu nu vrea să mai întărdieze; drept aceea el pofti verilor săi, să âmbale sănătoși pe unde vor âmbala, apoi luându-și séra bună dela dênșii se îndreptă spre usă.

Nevasta Băleanului îl mai opri pentru câte-va momente și se rugă de el ca de Dumneđeu, ca să pórtă grijă de fiul ei. Se bocia bieta femeia ca o desperată, plângea, de se îneca, și lacrimile curgeau píraie din ochii ei. Lui Constantin căpitanul i-se făcu milă de dênsa și nu găsia destule cuvinte, pentru a o mângăia. El îi făcu tóte promisiunile și-i dete tóte încredințările posibile; însé nenorocitei mame, nimic nu i-se părea de ajuns. În cele din urmă Ivașcu puse capăt acestei scene pētrunđetőre, trăgênd pe nevasta sa la o parte și lăsând pe Filipescul să plece. Chinuita femeia zăcea ca leșinată pe marginea unui pat; când își veni 'n fire, soțul ei o apucă de mână și o duse în curte, unde rădvantul sta gata cu caii prinși; mama și copiii se urcară în rădván, ără Băleanul încuie ușile caselor, încredințá unui om cunoscut cheile, ca să le ducă la Constantin Filipescul, după aceea luă și el loc lângă familia sa și vizitiu deteră bicie cailor. Numai Dumneđeu putea să scie inima lui Ivașcu și-a nevastei sale în clipa, când se depărtară de acea casă, în care trăiseră atâția ani mulțamiți și fericiti. (Va urma.)

V i c t o r * E m a n u e l .

Încă de mult timp se aștepta în Roma o catastrofă: aceea catastrofă, după o presupunere generală, avea să fiă mórtea bētránului Pontifice roman Pio IX, care se proorocia necontentit, mai ales în decursul anului espirat. Într'aceea ce să veđi? Mórtea trecu pe lângă bolnavul

din Vatican și se opri în Quirinal, unde scurtă în pripă țilele regelui Victor Emanuel. Suveranul Italiei se bucura de-o constituțiune trupescă destul de solidă și de-o sănătate mulțamitoare; cu tóte acestea un morb de plămâni, care nu dură mai mult de cincî țile, îl făcu să-și dea

sufletul în ziua de 9 Ianuariu st. n. anul curgător. Acestă întâmplare neașteptată a produs în totă Europa o impresiune de surprindere și de uimire, érá pentru națiunea italiană ea a fost ca un fulger de durere, care i-a sfâșiat inima.

Viéta repositului rege e bogată în fapte și numele lui e strîns legat de tóte acele evenimente, prin care Italia a ajuns la perfecta ei unitate. Prin urmare o schiță biografică despre Victor Emanuel trebuie să fiá totodată și un resumat în linii principale al istoriei Italiei dela 1848 până la 1878.

Regele Victor Emanuel, primul monarc al Italiei moderne unite, s'a născut în 14 Martiú 1820. Tatál sêu a fost Carol Albert, regele Piemontului și al Sardiniei, érá mama sa, regina Teresia, fiica marelui-duce de Toscana. Tînêrul principe primi o escelentă educațiune, nu numai militară, ci și științifică. În anul 1842, Victor Emanuel, care pe atunci purta titlul de duce de Savoia era deja înrudit cu casa domnitóre a Austriei; prin amintita căsătorie legăturile de înrudire deveniră încă și mai strînse. Dar nu pentru mult timp, că-cí dela 1848 încóce dușmânia între Victor Emanuel și între Austria rêmase constantă până la 1873.

În anul 1848 se produse în tóte părțile Italiei o mișcare revoluționară în favórea ideilor liberale, căreia nu-i era de loc străină nici ideia unității naționale. În tóte statele și stătuțelele poporul reclamă constituțiuni democratice amerințând pe Domnitori cu alungare, decă nu ar urma după opiniunea publică. Cel dintâiu suveran italian, care a eșit cu o constituțiune liberală, a fost Papa dela Roma Pio IX. După esemplul lui se vedură siliți și regi, să țină samă de dorințele poporului, cel puțin pentru moment. Alătura cu această mișcare democratică se înscenă în Italia de nord o altă mișcare cu caracter mai mult național: adevă supușii Austriei în Lombardia și Veneția se revoltară încontra dominațiunei străine, apucând armele spre a-și elupta independința.

Carol Albert, regele Piemontului, care încă fusese silit de partida de acțiune, ca să dea statului o nouă constituțiune, pași pe față ca apărător al Italianilor încontra Austriei. El își puse oștirea în mișcare spre hotarele Italiei. Acestă faptă a regelui piemontez implu de entusiasm po tot poporul italian. Opiniunea publică fanatizată constrînse pe unii dintre suveranii italieni, să trâmítă lui Carol Albert trupe, care să lupte alătura cu Piemontezii; chiar și Papa dete voiă voluntarilor sêi, ca să mérgă încontra Austriacilor.

La început Carol Albert înaintă victorios și ocupă Minciul, părăsit de Austriaci. Întrăceea étă ce se întâmplă. Papa Pio IX își schimbă în luna lui aprile politica, desaprobă prin circulară rêsboiul cu Austria și începu a deveni din ce în ce mai retrograd. Prin această el produse pretutindinea nedumerire și descuragiare, dar tot odată își perdu și popularitatea, ce dobândise ca liberal și ca fost partisan al unei coalițiuni italiene. Îmbărbătat prin această purtare a Papei, regele Neapolei rechiámă fără întârziere trupele, pe care le trâmisesese lui Carol Albert la începutul rêsboiului. Acum mareșalul austriac Radetzki socoti, că a sunat ora cea mai oportună de-a atăca oștirea piemonteză de pe lângă Minciú. Însé după trei zile de luptă Austriaci fură învinși la Goito în 30 Maiú.

D'aci înainte norocul armelor se schimbă cu totul. În 24 Iuliú Carol Albert fu bătut la Custozza, érá în 6 August el fu nevoit a subscrie o capitulațiune, pe basa căreia a trebuit să érá din Milan și din totă Lombardia.

Papa Pio IX, devenit cu totul retrograd și speriat de unele desordini, ce avuseră loc în Roma, fugi pe la finea lunei lui Septemvre la Caeta, unde se puse sub scutul celui mai retrograd suveran italian, adevă al regelui Neapolei Ferdinand II. După fuga Pontificelui parlamentul roman se întruni, votă sufragiul universal și convocând o constituantă se disolvă. În 9 ale lunei lui Februariú 1849 deputații constituantei proclamară republica romană. În urma acestui eveniment un curent de idei republicane începu a străbate prin totă Italia și entusiasmul poporului se aprinse din nou.

În fața acestei situațiuni Papa âmbla să céră intervențiune străină sub cuvânt, că religiunea trebuie apărată. Acestă nevoință a lui Pio IX implu pe toți Italianii de-o adâncă indignațiune. Carol Albert se folosi și de această împrejurare, pentru a se arêta amic și protector al Italiei. În luna lui Martiú 1849 el își cercă încă odată norocul, apucând din nou armele încontra Austriacilor. Oștirea lui era deja slăbită și împuținată prin luptele din anul trecut; cu tóte acestea și regele și oștirea se ținură fórté bine în fața inamicului. După un rêsboiú, care nu dură decăt 4 zile, Piemontezii fură învinși la Novara. Victor Emanuel, care luase parte la tóte bătăliile de mai înainte, fu rănit la picior în lupta această din urmă. După perderea suferită la Novara, Carol Albert încă în ziua bătăliei abdică din Domniă, lăsând coróna fiului sêu Victor Emanuel, érá el se retrase apoi în Portugalia.

Victor Emanuel se sui pe tron între nisce împrejurări fórté grele. Mai întâiu de tóte el fusese silit a încheia cu Austriaci o pace de tot nefavorabilă; afară de această oștirea era ca și nimicită și pe de altă parte finanțele statului se aflau cu totul derăpánate. La tóte acestea se mai adăugea și puțină încredere, ce arêta partida progresistă față de noul rege.

Spre a-și căștiga deplina încredere a tuturor supușilor, Victor Emanuel jură pe constituțiunea dată de tatál sêu; prin această înțeleptă purtare noul rege își ajunse scopul cu desevěřire. Încrederea poporului mai crescu și din acea cauză, că Victor Emanuel sciu să se încungiure cu nisce bărbați, cum era Cavour și Azelio. Condu de sfaturile unor astfel de consilieri Victor Emanuel putu să se lupte cu Austria și în timp de pace și să-și căștige simpatiile Italianilor în cel mai înalt grad. Austria și Papa sprijiniau reacțiunea italiană, adevă pe principii diferitelor stătuțele, că-cí ei representaú adevărata reacțiune; în acelaș timp însé Victor Emanuel da statului sêu totfelul de reforme salutare, conservă regimul parlamentar neatins și apăra neatérnarea corónei față de Papa. Acesta din urmă escomunică pe regele; însé Victor Emanuel drept rêspons desvéli stégul național tricolor. O astfel de purtare făcu pe regele piemontez fórté poporal și iubit în totă Italia, pe când față de Austria și de Papa ura poporului italian mergea tot crescând.

Participarea Piemontului la rêsboiul de Crimeea încă e de-o importanță deosebită. Aliindu-se cu Francia și cu Anglia încontra Rusiei acest stat, care până atunci n'avea mai nici o influință asupra afacerilor politice ale

Victor Emanuel.

Europei, fu admis după război să participe la conferințele de pace. Vestitul Cavour fu însărcinat cu misiunea de reprezentant la acele conferințe și apoi în așa numitul congres. El puse pe tapet cestiunea italiană înaintea reprezentanților marilor puteri, resumând acea cestiune în câte-va puncte semnificative, pe care le încuviințau toți Italianii, până și iusuși Mazini. Reprezentanții marilor puteri nu discutară asupra acestei cestiuni, dar de atunci încôce ea deveni familiară cabinetelor europene, dintre care puține se mai gândiau a dificulta deslegarea ei.

În epoca acestor întâmplări, Victor Emanuel fu bântuit de multe suferințe în cercul familiei. Mama, soția, fratele și copilul său cel mai mic muriră unii după alții în scurte intervale. Regele însuși încă se bolnăvi foarte greu. Cu toate acestea el simți destulă putere pentru a sancționa o lege de reforme, care fusese anatimizată de Papa. După însănătoșare, Victor Emanuel vizită curțile din Paris și Londra, unde fu primit cu entuziasm. Această călătorie nu putea să aibă alt scop, decât să pregătească terenul pentru deslegarea cestiunii italiene. Dela 1857 încôce atât regele, cât și ministrul său Cavour, intrară în relațiuni mai intime cu împăratul Francesilor, Napoleon III; în urma acestor relațiuni se făcu mai întâiu o alianță de familie între ambele case domnitoare: Victor Emanuel fu înduplecat a da pe fiica sa Clotilda după un văr al împăratului, adică după prințul Ier. Napoleon. Acum amicia era desăvârșită între ambi monarhi și fructul acestei amicii a fost alianța Franței cu Piemontul în contra Austriei.

Această alianță, încheiată în anul 1859, fu imediat urmată de război, care a fost declarat de către Austria. Franța spuse verde Austriei, că dacă trupele ei vor trece Ticiul, atunci această împrejurare o va considera din parte-i ca o declarațiune de război. Generalisimul austriac Gyulay nu ținu samă de această amenințare și astfel armata franceză se ivi pe câmpul de luptă sub comanda împăratului Napoleon. Aliații după mai multe succese isbutiră a ocupa Lombardia întrégă; în urma învingerii dela Magenta ei intrară cu triumf în Milan. Împăratul Austriei mișcat de atâtea pierderi veni apoi în Italia și luă însuși comanda peste armata sa; însă norocul armelor nu părăsi pe aliații, cari repurtară o mare biruință în bătălia dela Solferino. La acest război, în care au comandat trei capete încoronate, a luat parte și generalul Garibaldi cu o cétă de voluntari, numiți vânătorii de Alpi. După pierderea Austriacilor dela Solferino, ambi împărați avură o întâlnire personală, în care se înțeleseră despre pace. Prin tratatul, ratificat mai târziu în Zürich, Victor Emanuel căpătă Lombardia. Dară regele și ministrul său Cavour au fost siliți să răsplătescă Franței pentru ajutorul dat cu două ținuturi, care până atunci erau ale Piemontului, adică cu Savoia și Nizza. Această cestiune supără la început prea mult pe generalul Garibaldi. Statele Parma, Modena, Piacența și Toscana, care alungaseră pe principii lor, cerură espres a fi intrupate cu Piemontul. În cât e pentru regatul Siciliei și al Neapolei, Garibaldi luă asupra-și a-l supune coronei lui Victor Emanuel.

Vitezul general întreprinse o expedițiune în Sicilia numai cu o miă (1000) de voluntari; în Sicilia această trupă creșu până la 5000 prin contingente voluntare. Garibaldi dete o proclamațiune către popor, prin care arată, că el iea dictatura asupra Siciliei în numele rege-

lui Victor Emanuel. Urmază lupte între armata regescă și între trupele noului dictator. Garibaldi luă cetatea Palermo, care era apărută de 25,000 ómeni, aflători în fortăreță. Din Sicilia cutezătorul general trecu érași pe continentul italian și năvăli în regatul Neapolei străbătând toate părțile de miază-zi, fără ca să întâmpine vre-o resistință. Poporul era fărmeecat de numele lui Garibaldi și entuziasmat pentru densus. Francisc II, regele Neapolei, fugi din reședință și se retrase la Caeta și Capua cu 40,000 de ostași. A doua zi după această fugă Garibaldi intră în Neapole, salutat de popor cu aplauze de bucurie. Pe de altă parte Victor Emanuel, trecând cu invoirea lui Napoleon, prin provinciile papale, bătu pe voluntarii lui Pio IX la Castelfidardo și apoi înaintă spre Neapole spre a da mână de ajutor lui Garibaldi, care avuse o luptă sângerósă la Vulturn cu trupele neapolitane. După ce sosi Victor Emanuel, Garibaldi depuse dictatura în mâinile lui și-l salută de cel dintăiu rege al Italiei. Războiul continuă acum cu mai multă strășnicie. Óstea lui Ferdinand II fu bătută și trebui să se închidă în Caeta, unde susținu un asediu îndelungat; ea capitulă în Februarie 1860.

Cavour putu muri mulțămît vedând, că unitatea Italiei nu mai trebuie decât completată, că-cî temelile ei erau puse astfel, încât nu se mai puteau clăti.

Și într'adevăr de aci înainte perfecta unitate a Italiei s'a făcut, așa zicând de sine, cu ajutorul unor întâmplări favorabile, venite óreși-cum pe neașteptate. Le vom resuma în puține cuvinte. În anul 1866 Italia făcu alianță cu Prusia în contra Austriei. Austriacii bătură pe Italiani la Custoza și la Lissa; cu toate acestea în cele din urmă Austria, învinsă de Prusieni, cedă Veneția Franței, é' acesta o lăsă lui Victor Emanuel. Va să zică, afară de statul papal totă Italia era sub o singură corónă, sub un singur sceptru. Reședința regelui fu strămutată dela Turin la Florenția. În fine, când cu războiul franco-german, regele Victor Emanuel profitând de împrejurări intră în Roma și smulse din mâinile Papei stăpânirea lumescă. Această faptă îi atrase din nou anateme din partea lui Pio IX, dar regele uita toate neplăcerile de felul acesta, când se gândia la opera cea mare împlinită.

Din cele espuse până aici se pôte vedea, cu ce parte a contribuit Victor Emanuel la realizarea unității italiene. Afară de densus și cu densus dimpreună au mai lucrat spre ajungerea acestui mareș scop național Napoleon III, Cavour și marele patriot Garibaldi.

Victor Emanuel nu era om frumos, dară prea plăcut și totă ființa lui era caracterisată printr'o expresiune virilă. Nu era înalt de statură, însă avea o constituțiune destul de țepănă. Fața lui era marcată mai cu samă prin mustățile cele mari, care nu-i ședeau togmai rău. El era foarte curăgios. Dovadă despre acesta ne este purtarea lui cea vitejescă în lupta dela Palestro (1859); această purtare i-a câștigat numirea de caporal de Suavi, de unde des usitata expresiune: regele-caporal. În deprinderile sale era omul cel mai simplu și mai nepretențios, uria asprul ceremonial al curții și de multe ori căuta privilegiul să scape de el. Măncarea sa consta dintr'o bucată cu carne, mai ales cu vânat, și din fructe, după care bea apoi o sticlă de vin de țără. El locuia în nisce apartamente foarte simplu mobilate și ținea închise superbele salóne ale palatului. Atât în Florenția, cât și în Roma, locuința regelui

consta din câte-va camere parter. Ca adevărat patriot italian, el fuma țigări cu câte cincă centime (2 cruceri), numite Cavoura. Îi plăcea să âmble incognito prin orașe, îmbrăcat ca un simplu cetățen.

Pasiunea cea mare a răposatului rege era vânătoarea. Cele mai fericite zile Victor Emanuel le petrecea în „Mandria,” o casă de vânător, în depărtare de trei pătrare de oră dela Turin. Pentru a se subtrage etichetei și sgomotului lumii el încungiură această casă și dependențele ei cu ziduri înalte și între zidurile acestea trăia ca un om privat ne gândinduse decât la vânătoare.

Victor Emanuel a lăsat două fii și două fiice din prima căsătorie, și anume: principesa Clotilda, cea mai în etate, măritată după prințul Napoleon, s'a născut în anul 1843; principele Humbert, urmașul pe tron, în 1844; principele Amadeu, fostul rege al Spaniei, în 1845 și principesa Pia, născută în 1847 și măritată după regele Portugaliei.

Într'un târziu după mórtea reginei Adelaida, Victor Emanuel, care avea mari slăbiciuni pentru secul frumos, începu să trăească în căsătoria morganatică cu fiica unui tambor-major anume Rosina. Regele dete tatălui fetei titlul de conte de Mirafiori (Millefiori?). Cu această soție Victor Emanuel încă avu câți-va copii, cari pórta titlul de „conți” séu „comiți.” Din cauza însoțirii cu contesa de Mirafiori era cât p'aci să se nască o desbinare între regele și marele séu ministru Cavour. Acesta din urmă se temea, că o astfel de purtare a regelui ve produce rea impresiune asupra poporului. Cum a fost, cum n'a fost, destul că lucrul s'a aședat cu binele și Cavour a rămas credinciosul consiliar al lui Victor Emanuel, cu tóte că n'a mai trăit mult după aceea. Înalta aristocrație italiană nu considera pe contesa de Mirafiori de o potrivă cu sine, ba o și desprețuia. Francheta regelui Victor Emanuel sciu, să pună capăt nedumeririlor, ce esista în privința relațiilor sale cu contesa de Mirafiori. Călătorind odată prin Italia și oprindu-se într'unul din orașele mai mari, regele se duse séra la teatru dimpreună cu contesa. Între acte el pofți în loja sa pe primariul orașului (podesta) și arătându-și pe femeia de lângă densus, îi duse: îți recomand pe contesa de Mirafiori, soția mea. Din momentul acesta (că-cî vestea despre această întâmplare se lăti iute prin țeră) contesa trecea în ochii poporului ca a două consórtă a regelui.

Dilele și momentele din urmă ale răposatului monarc încă sunt interesante din multe puncte de vedere. El s'a bolnăvit sâmbătă în 5 Ianuariu, când s'a și pus în așternut. Diarele ne spun, că Vineri séra regele ne putând să dormă,

și-a aprins o țigare și s'a pus la feréstră în plin aer fiind numai în camașă. După cât-va timp simți prin trup nisce fiori și se dete la odihnă. A două zi medicii constatară îndată o aprindere de plămâni, de care suferise și la anul 1868, în urma unei receli, pe care si-o atrase la vânătoare. Când i se aduse Papei scirea despre morbul regelui, Sântul Părinte duse cătră raportor: „Nu va fi periculos, póte că e numai o indispozițiune, care érna nu are urmări.” Eî, dar nu era așa, că-cî morbul mergea tot crescând și agravându-se. Papa își ceru voiă d'a se informa cu de-amăruntul despre starea bolnavului. Când vèdu, că réul e la culme, Sântul Părinte trâmise pe un sacristan al séu la regele oferindu-și sântele taine. Victor Emanuel, care în inima lui era un adevéret catolic, primi bucuros; el își mărturisí pécatele și se împărtesí ca toți ceialalți credincioși fii ai bisericei. Observăm în trecăt, că Papa a sciu să se pórté în momentele supreme într'un mod adevérat creștinesc cu acela, pe care mai nainte îl anatemizase și-l escomunicase de repetite ori. După împărtesirea cu ss. taine, Victor Emanuel avu o întrevorbire cu Humbert și apoi închise ochii.

Nu e om în lume, care să n'aivă slăbiciuni. Victor Emanuel încă a avut slăbiciunile sale. Cu tóte acestea, el nu era numai iubit de poporul italian, ci chiar adorat ca un idol. Poporalitatea lui era aceeași în palatele aristocrațiilor ca și în colibebe țeranilor. Afectiunea Italianilor pentru mult iubitul lor rege s'a putut vedea mai bine în modul grandios, cum a fost jălit și înmorméntat.

Dar Victor Emanuel n'a fost iubit numai înlăintrul hotarelor țerei sale. Tóte popórele și curțile din Europa aveau simpatii pentru densus și-l admiraú pe întrecute. Și cum să nu fiă admirat un rege, care din micul Piemont și din sfâșiata Italiă a isbutit a crea un stat de primul rang, o putere mare? Și cum să nu simpatizeze popórele cu Victor Emanuel, și cum să nu deplângă mórtea lui? El în tot-deuna a respectat constituțiunea statului, a încuviințat orice reforme liberale, a sancționat legi democratice, prin care să se póta fericí poporul séu. Despre simpatia și admirațiunea, de care Victor Emanuel se bucura în afară, aducem ca esemplu următorul cas. Între Italia și Austria rěsbóiele dela 1848, 1859 și 1866 stricaseră cu totul bunele relațiuni și interitară o ură, căreia nu erau străine nici casele domnitóre. Se părea, că această ură are să dureze încă mult timp. Dar Victor Emanuel visitând espozițiunea din Viena în anul 1873 sciu să se pórté astfel, încăt fărmeacă, putem dicese, pe Austriaci. De atunci încóce relațiunile între Austria și Italia sunt cele mai amicabile! . . .

Sergentul.¹⁾

Pe drumul de costișe ce duce la Vaslui
Venea un om, cu jale dicens în gândul lui:
„Mai lungă-mi pare calea acum la n'tors a casă . . .
„Aș vrea să sbor, și rana din pulpă nu mă lasă!”
Și bietul om slab, palid, având sumanul rupt
Și o cămeșă ruptă bucăți pe dedesupt,
Pășea trăgând piciorul încet, dar pe-a lui față

Sbura ca o lumină de gloriă măréță
Și 'n ochii lui de vultur adânci, vioi și mari
* Treceaú lucioșe umbre de iroi legendari.
Opinca-i era spartă, căciula desfundată;
Dar fruntea lui de raze părea încoronată.
Calică-i era haina dar străluceaú pe ea
Și crucea Sfântul-Gheorghe ș'a României Stea.
Românul venea singur pe drumul plin de sóre
Când étă că aude fanfare sunătóre

¹⁾ Urmare din Numéru trecut.

Și vede nu departe în fața lui venind
 Un corp de oște mândră în aur strălucind:
 Erau trei batalioane de gardă împărătescă
 Mergând voios la Plevna cu dor s'o cucerescă:
 În frunte-î Colonelul frumos, pe calu-î pag
 La bravii săi tovarăși privea ades cu drag,
 Și inima în pieptu-î bătea cu foc, deșteptă,
 Că-cî el visa, privindu-î, la lupta ce-î așteptă.
 Deodat' el dă cu ochii de sarbădul Român,
 Ce stase'n loc la umbră, sub un stejar bătrân,
 Și mult se minunează și nici că-î vine-a crede
 Când crucea Sfântul-Gheorghe pe sinul lui o vede.
 S'oprește regimentul, ér bravul Colonel

Mircești, Decembre 1877.

Se 'nchină la drumetul, s'apropiă de el
 Și-î dîce cu blîndeță: — De unde vii, străine?
 — Vin tocmai de la Plevna. — Cum e acolo? — Bine.
 — Dar aste decorații cum, cine ți le-au dat?
 — Chiar Domnitorul nostru ș'al vostru Împărat.
 — Dar pentru care fapte? — Știu eu?... Ci-că drept plată
 „Că am înfipt eu stégul în Grivița luată,
 Ș'apoî rănit la pulpă m'am prăbușit în șanț.
 — Dar ce grad ai, voinice? — Am rang... de Dorobanț!
 Atunce Colonelul dînd mâna cu Sergentul
 Se'ntorce, dă un ordin... Pe loc, tot regimentul
 Se'nșiră, pörtă arma, salută cu onor
 Românul care plécă trăgînd a lui picior.

Păstorii și plugarii.

I.

Priviți pe cele deluri înalte, înverzite,
 Pe-acele largi poene cu flori acoperite;
 Priviți, străini de lume, păstorii cei Români
 Aprópe de-a lor turme pădite de-a lor câni,
 Trăind o viață lină în tainica natură,
 Cu buciumul în mână, cu fluierul la gură.
 Cerésca limpedime precum într'un izvor,
 Alin se oglindește în sufletele lor...

Voî toți, care de dênșii ați ris fără muștrare,
 Jos capul, o! nemernici loviți de admirare.
 Uu paloș de isbîndă ecisistă 'n orî ce fer,
 În tot păstorul astădî ecisist' un Grănicer!

Mircești, Novembre 1877.

II.

Priviți pe cea câmpia frumósă, roditóre,
 Plugarii, muncitorii lucrînd în foc de sóre;
 Pe fața lor cea blîndă, pe ochii lor cei vii,
 Adiă bórea dulce din verdele câmpii.
 Sub mâna lor e sapa, hărlețul, cósă, plugul;
 Alătore cu dênșii stau boii purtînd jugul,
 Și tot ce-î înconjóră, dél, luncă, șes, izvor,
 E pacinic ca blîndeța din sufletele lor.

Voî toți, care de dênșii ați ris fără cîință,
 Jos fruntea, o! nemernici căzuți în pocăință.
 O spad' a rěsbunării ecisistă 'n orî ce lanț:
 În tot Românul astădî ecisist' un Dorobanț.

(Convorbiri literare.)

V. Alecsandri.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cele patru mari rase.

I.

Cancelaria imperiului german, vrînd a împărți într'un mod echitabil beneficiurile, care provin din vămî între dife-ritele state ale Germaniei, și a stabili ce fiă-care are a plăti anual pentru soldații contingentului lor, a făcut în 1873 suma populațiunei din fiă-care stat, după ultimul recensămînt. Éta tabloul acesteî populațiuni, după state:

1. Prusia	24.604,351	locuitori.
2. Bavaria	4.852,026	"
3. Sacsonia	2.556,244	"
4. Württembergul	1.818,539	"
5. Marele ducat de Baden	1.461,562	"
6. Hessa - Darmstadt	852,894	"
7. Mecklemburg - Schwerin	557,897	"
8. Mecklemburg - Strelitz	96,982	"
9. Sacsonia - Weimar	286,183	"
10. Brunswick	311,764	"
11. Sacsonia - Meiningen	187,957	"
12. Sacsonia - Altenburg	142,122	"
13. Sacsonia - Coburg - Gotha	174,339	"
14. Ducatul de Anhalt	203,437	"
15. Schwarzburg - Rudolfstadt	75,523	"
16. Schwarzburg - Sondershausen	67,191	"
17. Lübeck	52,158	"
18. Bremen	122,302	"
19. Hamburg	338,974	"
20. Alsacia - Lorena	1.549,587	"
Total 40.322,032		locuitori.

Cifra populațiunei Franciei fiind în sumă rotundă, de 36 milioane, rezultă de aci că Germania posedă acum patru ani, patru milioane de locuitori mai mult, și am vëdut că populațiunea Franciei scade, pe când a Germaniei se mă-rește pe fiă-care dî.

II.

Chiar lăsînd la o parte acele rase, care nu mai se affă în starea civilizațiunei din secolul al XIX-lea, mîrginindu-ne numaî la cele patru mari rase, calcule interesante se pot face. Aceste rase sunt Latinii, rasa engleză sêu celtogermană, care, de și în compunerea ei întră ca factori Germanii și Latinii, nu póte însé a fi confundată nici în unii, nici în alții, Germanii și Slavii. Éta tabloul rasei latine:

1. Francezii	36.000,000	locuitori.
2. Spaniolii	16.000,000	"
3. Elvețianii latini	1.000,000	"
4. Italianii	26.000,000	"
5. Belgii Walloni	2.500,000	"
6. Români ¹⁾	8.000,000	"
7. Portugezii	4.500,000	"
8. Canadianii francezi	1.500,000	"
9. Francezii din insulele Antile	1.000,000	"
10. Brazilianii	11.000,000	"
11. Hispano - Americanii	32.000,000	"
Total 139.500,000		locuitori.

¹⁾ Cifra prea slabă, credem.

Éta acum tabloul celor-lalte rase :

I. Celto-Germani.

1. Englezii, Scoțianii, Islandezii 31.000,000 locuitori.
2. Englezii din Australia ect. 2.000,000 „
3. Englezii din Canada . . . 2.500,000 „
4. Englezii din diverse locuri 1.000,000 „
5. Americanii din nord . . . 41.000,000 „

Total 77.500,000 locuitori.

II. Germanii și Scandinavii.

1. Imperiul german . 40.300,000 locuitori.
2. Austriacii . . . 9.000,000 „
3. Olandezii . . . 4.500,000 „
4. Belgii-flamanzi . 2.500,000 „
5. Scandinavii . . . 8.000,000 „
6. Elvețianii-germani 1.800,000 „

Total 66.100,000 locuitori.

III. Slavii.

1. În Imperiul rusiei 80.000,000 locuitori.
2. În Prusia, Austria, Turcia și princip. 25.000,000 „

Total 105.000,000 locuitori.

Așa dar, dacă Latinii ar fi uniți în politică, ei pot rezista cu mare succes celor-lalte rase, fiind în număr de 139 milioane și jumătate, pe când cele-lalte rase, divizate de interese între ele, posedă Englezii 77 milioane și jumătate, Germanii 65, Slavii 105, făcând pentru câte trele 247 milioane și jumătate. Dacă rasa latină ar fi unită, pentru a o doborî, ar trebui unirea imposibilă a câtor trele cele-lalte.

III.

Dar nu este totul. Forma guvernului este un factor important în politică, și atestă starea poporului. Nu poate fi alianță trainică decât între popoarele având aceeași formă de guvern. Afară de Rusia, care este sub forma

absolută, toate popoarele din aceste patru rase au un guvern său republican, său constituțional. Așa dar, în rasele acestea cele mai perfecte, absolutismul are 80.000,000 de supuși, pe când cei cari admit suveranitatea poporului, său nu, sunt în număr de 307.100,000. Dacă punem însă împreună pe toți cei cari au o formă monarhică, fiă absolută, fiă constituțională, și împreună pe toți cari au ajuns la republică, avem următoarele cifre:

Dintre latini sunt republicanii Francezii, Elvețianii Istini, Francezii din Antille, și Hispano-Americanii, adică 70 de milioane pentru 69 milioane și jumătate de monarhiști.

Să notăm că în 1873 Spania era în republică și că atunci (ceea ce se poate întâmpla și în viitor), republicanii latini erau 86 de milioane în contra a 53 milioane și jumătate de monarhiști; în orî-ce caz în rasa latină, cea mai progresivă, forma republicană este adî tot atât de puternică prin număr, ca și cea monarhică, pe când o întrece în rasa engleză în care avem 41 milioane de republicani (Americanii din nord) în contra a 36 de milioane și jumătate monarhiști (englezii). Să notăm însă că, deși în Anglia lipsește egalitatea, însă în ce privește libertatea, această țară poate să se asemene cu o republică.

În această privință sunt rase mai înapoiate. Pe când între Slavii, nu este nici un stat republican, și se găsește din contra un stat absolut, între Germanii se găsește cel puțin 1.800,000 de republicani pentru 63.300,000 monarhiști.

Republicanii sunt dar 112.800,000 și monarhiștii 274,300,000, totalitatea celor patru rase 387.100,000.

Nu este indiferente de a nota, că principiul constituțional, bine său rău înțeles, a pîntruns și la alte popoare de cât cele ce aparțin acestor rase mai perfecte, spre exemplu, la Ungurii, la Turcii, la Negrii din Siberia, din insulele Taiti, din insula Haiti și la Iapanezi.

(Rom. liberă.)

(După Rep. fr. din 1875)

B. Fl.

Baladă.

I.

Pe marginea Vadului,
La casele Sandului,
Se arată d'albă flóre,
Având față de ninsóre,
Ochi ca cerul cel senin
Și guriță de rubin.

Toți flăcăii dic că este
Fata mare din poveste,
Ce-a rănit cu ochii ei.
Inima din nouă zmei,
Și-a rănit, și-a fermecat
Orî-ce minte de bărbat.

Babele, mai spun și ele,
Că'i vedeniă din stele,
Și c'aprinde c'un cuvînt
Foc ceresc peste pămînt.

Dar Licsandru chică desă,
Dice cum-că e alésă
De stăpână zorilor,
De surată florilor...

Dar, Ilinca, mare, este,
Nu nălucă din poveste,
Ci e fata Sandului
Din marginea Vadului!..

II.

La casele Sandului,
Sandului bogatului,
Sosesc turci de cei aleși
Dela pașa lor trimesi.

— „Sandule vestitule,
„Sandule iubitul,
„Mare cinste îți aduc
„Dela pașa din Rusciuc:
„Pașa îți trimite ție
„Ne gândită bucuriă:
„El te rógă de a'i da
„Soții pe fica-ta,
„Și'ți trimite pungî cu bani...
„Să trăesci boer mulți ani!“

— „Boeri turci, agalelor,
„În țera raialelor

„Îndreptați ai voștrii pași
„După fete pentru pași,
„Că-cî copila de român
„Nu se duce la păgân!..“

— „Sandule hainule,
„Sandule străinule,
„Dacă fata nu mi-o dai,
„Am poruncă să te taii!..“

— „Tae-mă neferule,
„Tae-mă hengerule,
„Că voesc să mor român..
„Nu'mi dau fata la păgân!!“

Acum turcul de mâner
Ține agerul hanger,
Și, smucindu'l de la teca,
Îl înalță și'l aplécă,
Pe la ochii Sandului
Din marginea Vadului!

Dar... Licsandru se arată
Ca o fiară 'nfuriată,

Și, sbucnind ca o fortună,
Astfel glasul lui răsună:

„Turcilor, cum îndrăzniți
„La mirésa'mi să gândiți,
„La surata florilor,
„La stăpâna zorilor?
„Nu știți voi că brațul meu
„Rupe fălcile de leu?...
„Dar... vă iert. Plecați ca vântul
„Că de nu mâncați pământul!“

Turcii, toți s'au zăpăcit;
Apoi, unul a vorbit:

— „A! năpărcă de ghiaur
„D'acum nu mai mă îndur,
„Să te las nepedepsit...
„Écă ce ți-am pregătit...“

Și ferosul musulman
Asmuți un iatagan!
Dar Licsandru ca un zmeu
Repeđit-a brațul seú,
Încât fierul ascuțit
Cât pe colo a sărit;
Apoi s'a încovoiat,
Brațele 'și-a încleștat
Pe miđlocul turcului,
Turcului păgânului,
Și trântindu'l de maidan,
Turecul n'a ăis nici a man!...

III.

Pe marginea Vadului,
La casele Sandului,
De trei ăile este jale!
Acum, merg în pâlce pe cale

București, 1877.

Arapî negrii și buzați;
Și 'ntre dênșii duc legați
Și pëtrunși cu lanțuri rëu,
P'un bêtrân și p'un flăcău.

— „Sandule ghiaurule,
„Licsandre mahmurule,
„Spuneți: unde să găsesc
„Pe Ilinca ce iubesc?“
Đice pașa învrăjbit,
Ca un lup înflămândit.

— „Turcule, Măria-ta,
„Ilincuța fata mea
„În Dunăre s'a-aruncat
„Și în valuri s'a 'necat!“
— „Turcule, zănatice,
„Turcule, sëlbatice,
„Fă mai iute să murim
„Dacă vrei să'ți mulțumim!“

Pașa dac'a auđit,
Mult mai rëu s'a îndărjit,
Și a poruncit măcel
Pân'la pruncul mititel!....

IV.

La Dunăre luntre mare
Este gata de plecare.
Pașa șede în mijloc,
Neclintit într'al seú loc;
Éră împrejurul lui
Șede flórea Iadului:
Arapî negrii și buzați!
Între dênșii duc legați
Și pătrunși cu lanțuri rëu
P'un bêtrân și p'un flăcău!.

(România liberă.)

Lopătării se așeză
Și lopețile brăzdéză;
Acum luntrea e pe val....
Étă un băiat pe mal...
Étă'l strigând:

„Nu plecați!
„Boeri turci, mai așteptați...
„Spuneți pașii cum-că vreaú
„Pe Ilinca să i-o daú!...“

Pașa, cum a auđit,
Luntrea iute a oprit
Ș'a ăis:

— „Vino băețaș
„Frumușel și drăgălaș!
„Vin și spune tot ce ști
„C'apoi bine o să fi!...“

Ér băiatul cel străin
Avënd buze de rubin,
Ochi albaștrii răpitori
Și obraji de roșii flóri,
Cum în luntre a sărit,
Drept la pașa s'a oprit
Și i-a ăis:

— „Stăpânule....
„Turc hain... păgânule....
„Mî-ai răpit ce eú iubesc...
„Étă cum îți rësplătesc!...“
Și în piept i-a implântat
Un cuțit înveninat!...
Apoi, fulger s'a plecat
Și cu drag a 'mbrățișat
Pe bêtrân și pe flăcău,
Strânși, pătrunși de lanțuri rëu
Apoi, luntrea a lovit
Și sub valuri a perit!

Const. Cristescu.

F e m e i a.

Familia se compune din trei termiņi: femeia, bărbatul și copilul. Punem femeia mai întâiu pentru-că în adevăr este cea întâiu în familiă. Ea este preotul din intru precum bărbatul este preotul din afară. Misiunea ei este cu totul în năuntru, și acolo supt coperișul, care o adăpostesce, trebuie să domnescă. La dênsa rămâne a păđi fără pată coróna domnirii sale! Acéstă domnire începe de timpuriú. Întăia sa desceptare este în acest simțimânt cast și divin, care se numesce iubire. Iubirea este un lucru mare și sfânt, care nu trebuie a-l confunda de loc cu voluptățile pământesce, care nu sunt de cât o imagine mincinosă, a adevăratului amor.

Până-ce iubirea nu a făcut să tresară inima unui tinăr, el nu este de cât un copil incomplect. Nu are nici energiă nici putere reală. Numai amorul îi aprinde sufletul, îi luminează gândirea sa și îl face să vadă sub aspectul seú cel mai seducător, și tot d'o-dată cel mai îmbelșugat. Nenorocire aceluia care își petrece junețea fără a iubi. Putem dispera de un asemenea om. Dar a iubi nu este totul; trebuie a sci d'a iubi! sunt amoruri care

înaltă, sunt altele care înjosesce; sunt amoruri care întăresc inima, sunt altele care o slăbesc; sunt amoruri care fac să trăiescă, sunt altele care fac să móră. Totul depinde de la femeia iubită. Décă amorul este indentifierea a dóue ființe, nu este de sigur indiferent d'a se indentifia de o ființă pură, nobilă, generósă, seú de o creatură pătată, înjosită și lașă.

Tot aceia ce sunt junele fete, va fi și amorul; și aceia ce este amorul, va fi și bărbatul.

Vedeți dar bine rolul social al femeiei începe în primăvara sa, și fiitorul se jócă printre inelele cele blonde ale părului seú, și prin reflectele încântătoare ale albastrului privirii sale.

Dar unde în adevăr femeia e mare, este în căminul unde ea este regină. Am ăis'o adesea, noiăștia, sărmanii bărbați, fiui ai aceluia căruia i s'a ăis: „tu vei mânca pâinea ta cu sudórea feții tale;“ suntem destinați munciei, oboselei, suferinței. A lupta singur, adesea este o luptă prea împovărată. Avem nevoie de un reazem, de un ajutor. Unde îl putem găsi mai bun de cât în femeia care

și-a legat viața sa de a noastră? Amicia bărbaților este forte și puternică. Dar chiar prin acesta adesea este prea povăroasă. Mâna bărbatului face rău ranei ce voesce a vindeca. Mâna femeiei este ușoră; ea tornă balsamul pe rănilile noastre și capul care repausă pe sinul său cast și bine cuvântat uită toate durerile sale și sorbe noui forțe pentru alte lupte.

Mumă! A! aci mai cu sémă rolul femeiei este admirabil. Cele dintâi principie de educațiune decid tot d'euna de viața întrégă; și aceste ni se dă de muma noastră. O! bine cuvântat fiă sânul care ne aș nutrit cu laptele său! Bine cuvântate fiă buzele care ne aș comunicat cuvântul de dreptate și adevăr! Bine cuvântate fiă privirile care aș încălțit sufletul nostru tinăr la razele amorului divin! Bine cuvântate fiă mânele care aș condus cei întâi pași ai noștri în lume! Toți ómenii mari, toți aceia care aș onorat omenirea prin geniul său prin virtutea lor aș avut mume vrednice de admirat; Cornelia muma Grachilor; Bianca de Castilia muma lui St. Louis; Ióna d'Albert muma lui Enric al IV-lea; Loelitia Romalino muma Bonapartilor ect. ect.

În declinul vieței, incununată de perii albi și de experiență, femeia devine o tovaroșă înțeleptă și devotată; se aședă în căminul familiei ca un înger de pace pentru a bine cuvânta pe nepoței, a împăciui pe junii soți, a le comunica tuturilor lecțiunile vieței ce a petrecut, și a căroră pericole și avantaje le cunoște. Sunt femei care nu sciú a îmbătrâni. Acesta este ce-va trist. Nu sciú óre că fiă-care vârstă și are domnia sa, că imperiul ce dete frumusețea la 20 de ani, înțelepciunea 'l dă la 40, și că a voi a se prelungi mai departe de timpul grațiilor deja vestejite, este a pierde beneficiul vârstei lor fără a păstra pe acela al vârstei precedente?

Étă o pagină minunată scrisă de femeia, care a sciut a îmbătrâni, d-na de Tracy: „Vârsta, țice ea, nu ne răpește de-cât lucruri care ne devin succesiv nefolositoare, și care sunt înlocuite prin altele care adesea prețuesc mai mult. Trebuie numai a sci d'a le aprecia. Decă pierdem danțul la trei-deci de ani, câștigăm libertatea. Vârsta ne dă esperiința și simțiménte mai bune, pe care le prefer nebunelor iluziuni ale tinereței. Cât despre mine, chiar când a-și avea puterea, mî-ar plăcea mai bine a continua

d'a merge spre sfârșit de cât a mă întorce înapoi. Ferice acelea care fac să dure în timp de 40 de ani acest crepuscul, care desparte cea din urmă tinerețe, de întâia bătrînețe! Că-cî acesta 'i vârsta de argint, în care poți face și țice tot ce vrei și tot ce cugeți.“

Nu vè acățati cu toate astea de sensul acestor cuvinte,

Femeile muntegrene, ducând proviant oștașilor dela frontieră (grânicerilor). (Pag. 260.)

și înțelegeți care este libertatea ce revindecă d-na de Tarcy ca un privilegiu al vârstei. „A nu ști a-și creia o ocupațiune serioasă, — țice dânsa, — când începe bătrânețea, este a voi a muri de o mórte anticipată. Ce fac din viața lor femeile pierdute, când numai pot s'o petrecă în lume? O trec în patul lor. Bătrânețea pentru dânsese, este ca infernul lui Dante, la intrarea căruia se lasă toate speranțele.“

Cu toate acestea este ceva și mai rău, aceia de a-și țări speranțele în lume și de a duce la serbările sale, printre capetele blonde și brune, care se învârtesc vesele în totă splendoarea junetei lor, niște schilete iluminate care încercă d'ași ascunde ruinele lor subt dantele și flori.

Cine nu are spiritul vârstei sale
Are toate nenorocirile acelei vârste,

a dis Voltaire. Și pentru că gândirea noastră fără voiă s'a lăsat asupra acestei arte de a sci îmbătrâni, artă pe care prea puțin o cunosc, și care cu toate acestea face fericirea, permiteți-ne a vă cita pentru a sfârși, câte-va linii întipă-

rite cu o resignare melancolică. Ele au fost scrise tot de o femeie, contesa d'Agoult (Daniel Stern): „Preumblându-mă pe o frumoasă Ți din Octomvre în grădinile din Vila Pamphili, fui isbită de frumusețea încântătoare a unui mare număr de copaci verzi, pe care nu-i vedusem în timpul verei, fiind ascunși de frunzișul indesit al masiflor, atunci în totă strălucirea vegetațiunii, acum despuiată. Umilă și pacientă amică, mi-am dis, astfel esci uitată în orele splendide ale junetei și ale amorului; astfel apari, dulce și mângăitoare, cătră apusul vieții, când pasiunea este mortă și existența pierdută.“ (Perseveranța.)

V a r i e t ă ț i .

Femeile muntenegrene, ducând proviant ostașilor dela frontieră (grănicerilor). Cum ar fi cu puțință, ca o țară ca Muntenegru să-și părădă vre odată independința, când chiar și femeile contribuiesc atât de mult la apărarea ei? Să nu-și închipuiescă cine-va, că dênsele se pun de o potrivă cu bărbații în linia de bătaie, spre a da piept cu inimi. Nu, acesta n'o fac; dar cu toate acestea nu e rar a vedea pinte stâncile munților femeii muntenegrene împlind puscile bărbaților, cu scop de-a înlesni acestora lupta încontra dușmanului respândit prin văi. Dar acesta încă nu se poate considera ca regulă generală, ci numai ca o raritate. Sunt înse alte cazuri, în care femeile fac mari servicii statului, ușurând în mod însemnat purtarea luptei. Ostași puși să păzescă frontierele nu sunt aprovizionăți prin mijlocirea administrației militare. Ei bine! cine le duce dar proviantul și uneori chiar îmbrăcăminte și munițiuni? Toate acestea ostașii grăniceri le primesc prin nevestele și fiicele lor, care sunt deprinse a purta poveri grele pe creștetul capului. Femeile întreprind în număr mai mare expedițiunile lor de aprovizionare, împlinind această sarcină cu multă tragere de inimă, de ore-ce e vorba de servicii făcute bărbaților și părinților lor. Muntenegrenele străbat pinte stâncile, se strecoră prin strâmtoarele, trec pe lângă prepăstiile munților cu siguranța gazelor și a șoimilor sburători. Din acest punct de vedere ele nu pot fi îndestul admirate. — Mai mult încă: statul însuși întrebuințează pe femeii în loc de postă pentru transporturi din cele mai anevcioase. Când, în timp de război, Muntenegrenii primesc în portul Cattaro încărcăturile de bucate (făină, grâu și porumb) comandate din partea statului, atunci se întâmplă adeseori, ca femeile să fiă rânduite în mod oficial, ca să transporte întreg conținutul mai multor corăbii până la Cetinje. Pe lângă toate acestea, femeia e considerată de Muntenegrenii ca fiindă inferioară și ca o argată a bărbatului (și a statului, cum se vede). (A se vedea ilustrațiunea la pag. 259).

Osman-pașa. Țiarul „Golos“ primesce scirea, că eroul de la Plevna se află tot în Chișineu. El abia se scoldă din scaun și în urma ranei și ostenelei călătoriei este foarte lăhmit. Poate că și aprigele lupte sufletesci l-au putut abate întru atât. Rana sa nu este nici de cum periculoasă, dar îi face multă durere. El nu se depărtează nici odată de sabia sa, care i-s'a înapoiat de împăratul Alesandru, și o ține în apropierea lui pe un scaun. Osman primesc numai p'acele persoane, cu care are afaceri oficiale. L-au vizitat și foștii lui inferiori, cu cari au fost luat prizonier, dar l-a primit foarte rece și, după câte-va minute, se depărta. Înaintea casei în care locuiesc Osman-pașa, se află o ghereță și un soldat ca sentinela, după cum se obișnuiesc la generali. În întâia cameră este tot deuna un oficer de ordonanță, la dispoziția căruia sunt două gendarmi. Bucatele i-se aduc din bucătăria clubului nobilimei. Osman-pașa vorbește numai turcesc și bulgăresc. Înțelege și franțuzesc, dar nu întrebuințează nici odată această limbă. Dela sosirea lui primesc meru telegrame din Constantinopol dela persoane cu poziții înalte. Acele telegrame, se dice că, îl asigură că Sultanul nu este mănios pe el și îi păstrează favoarea, crescând pe copii lui Osman-pașa, la olaltă cu ai Sultanului.

Drapelul lui Mohamed. Sub acest titlu „le Danube“ de la 13 Ianuarie, publică următoarele: „Vestitul drapel al lui Abu-Erub, cu care Mahomed II, asediă și luă Constantinople, se găsește, se pare, în muzeul dela Turin. După conuistă, Mahomed construi moșea Abu-Erub, și depuse într'ênsa drapelul victoriei. În această moșea și-au primit toți sultanii încingătoare săbiei lor; această ceremonie, după cum

se scie, ține loc de încoronare. Vechile drapele fură încredințate păzitorului moșei. Acest turc escelinte vându baronului Tucco, ambasadorul Piemontului, drapelul lui Mohamed pentru câți-va icosari. Sultanul n'a proclamat resbelul sânt, fiind-că n'a putut să arboreze drapelul profetului, care se află în Italia. Se asigură că Țarul oferă regelui italian 10 milioane ruble pentru drapelul lui Mohamed. Este de temut că guvernul italian va reda drapelul, decât Pôrta îi va da în schimb vre-o insulă sêu vre-o stațiune în Archipelag. Rusia voesc să aibă drapelul spre a l distruge, pentru ca d'aci înainte să fiă imposibilă ori-ce proclamațiune a resbelului sânt. Afară de acestea, drapelul lui Mahomed fiind pierdut pentru Turcia, ulemalele se întrebă decât sultanii mai pot să fiă legitim instalați. Înjosire continuă, revoluțiunii de palat, impotență a sultanilor: acesta este istoria imperiului otoman dela 1839 încôce! Șefii ulemalelor voesc ca Sublima-Pôrta să reclame sus și tare restituirea drapelului.

Vițeă miraculoasă. „Times“ anunță mórtea, la Maket Harbourgh, a Martei White, al cărei trai de cinci ani de zile constituia un adevărat fenomen medical. În urma unei bóle nervóse, această ténară a rămas în timp de peste patru ani fără a lua cel mai mic nutriment. Medicii l-au păstrat vițeă prin ajutorul injecțiilor sub cutonate de morfiă. Acest cas al tinerii estraordinare a escitat în cel mai înalt grad curiositatea lumii medicale. Autopsia ce s'a făcut a demonstrat că organele nutrițiunii nu funcționase de un timp nedeterminat.

Balon Uriaș. Unul din cele mai interesante fapte sciințifice, va fi de sigur balonul uriaș, care se lucrăză pentru vițoarea esposiții din Paris, sub conducerea aeronautului Gaston Tissandier. Acest balon cuprinde numai 25,000 metrii cubici hydrogen, care se pregătesc cu un aparat imosant, făcut inadins pentru acesta. Este mai mult de cât arcul triumfal al Stelei și poate să rădice în aer 50 persoane de odată; funia de care este legat se va strânge la coborârea balonului, cu ajutorul a două mașini de abur, fiă-care cu o putere de 600 cai. Balonul se va sui la o înălțime de 500 metrii, așa că una din cele mai frumoșe vederi se va desfășura sub curajoșii călători.

Balon cu torpile se numesc un instrument de resbel inventat de curând, cu care tocma acum se fac probe în Bridgeport (staturile unite) și care este menit a ridica în aer torpile, cari apoi d'asupra armatei sêu cetății inimice se desfac de balon prin o întocmire automatică, se aprind și esplodăză în șirurile inimicii.

Musica la expozițiunea din Paris va fi reprezentată, atât din punctul de vedere al compoziției, cât și din acela al executării. O comisiune internațională compusă din noue membrii e însărcinată a prepara și a propune mijlocele pentru organizarea acestei expozițiuni. Italia a ales pe Vincenzo Lighireli, profesor de musică care locuiesc în Paris de mult timp. Comisiunea a redigét o circulară spre a întreba cari sunt societățile corale, quartalii, soliștii, orfeonii și cântătorii cari vor a concura la esecutarea bucății de musică ce se va auți în marea sală a palatului de la Trocadera, pe timpul Expozițiunii Universale.

Rectificare. În No. 20 al „Albinei Carpaților“ s'a publicat un mic articol intitulat: „Crăciunul în mai multe țeri.“ Acest articol e reprodus din țiarul „Unul pentru Altul.“ Ne grăbim a da această rectificare, ca să nu păcătuiim întru nimic contra regulor și onestității publicistice.

Redacțiunea.